

# CUMHURİYETİN 100. YILINDA ÂŞIK VEYSEL'İN CUMHURİYET VE ATATÜRK TEMALI ŞİİRLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Doç.Dr. Gülşen Erdal

glsnerdal@gmail.com, OrcID: 0000-0002-5299-126X

Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Kocaeli, Türkiye

**ÖZET:** Anadolu'nun zengin kültür mozaiğinin önemli bir göstergesi olan aşıklık geleneği; Yüzyılların süzgecinden geçmiş, şiir, müzik ve anlatımından oluşan çok katmanlı bir halk sanatı olarak karşımıza çıkmaktadır.. Âşık Veyssel, aşıklık geleneğinin halk şiirini yaygınlaştıran, Cumhuriyet değerleriyle bezenmiş öncü bir halk ozanıdır. Veyssel, Cumhuriyet'ten sonra başlayan "Türk'ün kendi özünü bulma" yolculuğunda, geleneğin yeniden icadı yoluyla kültürel ve sosyal iç zenginliklerin keşfedilmesinde türkülerinde yer verdiği konular sayesinde farkındalık meydana getirdi. Şiirlerindeki akıcı diline bakıldığında Cumhuriyet, Vatan ve Atatürk ile ilgili dörtlüklerinde Atatürk sevgisi, Cumhuriyet ışığı ve vatan sevgisinin coşkusu açıkça görülmektedir. Şöhreti Türk Dünyası'na ve Türklük algısına dayanan, Cumhuriyet ve Atatürk değerlerine bağlılığı ve vatan sevgisiyle öne çıkan Âşık Veyssel, o günden bu güne tüm Türkiye'de ve dünyada sevilmektedir. Sivas Aşıklar Günü'nde tanındı, herkesin belleğine yerleşti, felsefesi bütün insanlığa ulaştı. Değerleriyle kabul edilen bir filozoftur. Hem müziğinin hem de sözlerinin bütünlüğü onu her kuşaktan bir halk aşığı haline getirirken, vatanına, milletine ve Atatürk sevgisi ve Türklük şerefine verdiği önem Veyssel'i diğer halk şairlerinden farklılaştırmıştır. Hayatın her dönemini Veyssel'in gözünden anlamak, onun felsefesini özümsemek ve ondan öğüt almak gibi görünse de, hayatı ve anlamını anlattığı berrak dil sayesinde Veyssel'in dünyasının tüm kapıları bize açılmaktadır. Hayatın ona sunduğu zor koşullardan hem kendisi hem de çevresi için her zaman deneyim ve alınacak öğütler sunan şiirleriyle üzerinde çokça düşünülmeyi hak eden birçok eser bırakmıştır arkasında. Cumhuriyet Dönemi'nin en büyük şairi ve "aşıklık geleneğinin" temsilcisi olarak kabul edilen Veyssel, toplumu ilgilendiren her türlü konuda şiirler söylemiştir. Cumhuriyet şairi Veyssel'in fikir dünyasına katkı sağlayan kuruluşlar arasında Halkevleri ve Köy Enstitüleri'nin önemi açıktır. Halkevleri Âşık Veyssel'in müzikal yönünün gelişmesine, Köy Enstitüleri ise onun şiirindeki birlik, çalışma, ülkeye hizmet gibi temaların gelişmesine katkıda bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Âşık Veyssel, Atatürk, Cumhuriyet, Halk Ozanı

## AN EVALUATION OF ÂŞIK VEYSEL'S POEMS WITH THE THEMES OF THE REPUBLIC AND ATATÜRK ON THE 100TH ANNIVERSARY OF THE REPUBLIC

**ABSTRACT:** Minstrelsy tradition, which is an important indicator of Anatolia's rich cultural mosaic; It emerges as a multi-layered folk art consisting of poetry, music and narrative, filtered through centuries. Âşık Veyssel is a pioneer folk minstrel, embellished with Republican values, who made the folk poetry of the minstrelsy tradition popular. Veyssel raised awareness, thanks to the subjects he included in his folk songs, in his journey of "finding the Turks' own essence", which started after the Republic, and in discovering the cultural and social inner richness through the reinvention of tradition. When we look at the fluent language of his poems, the love for Atatürk, the light of the Republic and the enthusiasm of the love of the Homeland are evident in his quatrains about the Republic, the Homeland and Atatürk. Âşık Veyssel, whose fame is based on the Turkish World and the perception of Turkishness, who stands out with his devotion to the values of the Republic and Atatürk and his love of the homeland, has been loved all over Turkey and the world since the day he was recognized on the Sivas Lovers' Day, has reached everyone's life, and his philosophy has reached humanity today. He is a philosopher who is accepted for his values. The integrity of both his music and his lyrics made him a folk lover of all generations, and his love for his homeland, nation and Atatürk and the importance he gave to the honor of being Turkish differentiated Veyssel from the subjects of other folk poets. Although understanding every period of life through Veyssel's eyes seems to be a matter of understanding his philosophy and taking advice from him, all the doors of Veyssel's world are opened to us, thanks to the clear language in which he describes life and its meaning. He has left behind a body of work that deserves much consideration, with his poems that always provide an experience and advice to be taken for himself and those around him from the difficult conditions that life has presented him. Veyssel, who was accepted as the greatest poet and representative of the "minstrel tradition" during the Republican Era, sang poems on all kinds of topics related to society. The importance of Community Centers and Village Institutes is obvious among the organizations that contributed to the intellectual world of the Republic poet Veyssel. Community

*Centers contributed to the development of Âşık Veysel's musical direction, and Village Institutes contributed to the development of his poetry's themes such as unity, work, and service to the country.*

**KEYWORDS:** Âşık Veysel, Atatürk, Republic, Folk Minstrel

Date of Submission: 20.12.2023

Date of Acceptance: 10.01.2024

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10601520>

## 1. GİRİŞ

Anadolu'nun zengin kültürel mozağının önemli bir belirtici olan Âşıklık geleneği; yüzyılların süzgecinden geçerek şiir, müzik ve anlatıdan oluşmuş, çok katmanlı bir halk sanatı olarak karşımıza çıkar. Âşıkların yaşadığı dönemdeki toplumunun yaşam şeklini ve hayata bakış tarzını içeren toplumsal değerleri geniş halk kitlelerine aktarmaları, Âşıklık geleneğinin en önemli niteliğidir. Âşık, kendi deyişlerini ya da "usta malı" diye adlandırılan kendinden önceki başka âşıkların deyişlerini, yöresinin orijinal melodileriyle sazı eşliğinde icra eder. Anadolu insanının dünya görüşü ve hayat felsefesi âşıkların şiirlerinde bu şekilde gönülden söze dökülür.<sup>1</sup> Âşıklık geleneği deyince akla gelen en önemli isim şüphesiz ki Âşık Veysel'dir. Veysel'deki düşünce yapısının arılığı, duyguların anlatımındaki yalınlık, günü ve günceli damıtarak damla damla süzebilen ve aktaran anlatım onun öz farkıdır, kendiliğidir. Belki de çileli yaşam hikayesi Veysel'in hayatı bu kadar saf ve damıtılmış olarak anlamasında ve anlatmasında etkili olmuştur. Âşık Veysel, saz icrasındaki ve türkü söyleyişindeki özgün tavrı ve doğal yorumuyla öncü olmuş ve kendinden sonrakilere yol göstermiştir. Yaşadığı hayatın her dönemini Veysel'in gözünden anlamak, onun felsefesini anlamaktan ve ondan el almaktan geçer gibi gözüke de hayatı ve hayatın anlamlandırılmasını anlattığı duru dili sayesinde Veysel'in dünyasının tüm kapıları bize açılır. Hayatın ona sunduğu zor koşullardan her daim kendine ve çevresine bir yaşanmışlık ve alınacak öğüt çıkaran şiirleriyle, üzerinde oldukça fazla düşünülmesi gereken bir külliyat bırakmıştır. Çocukluk döneminin erken denecek bir evresinde kaybettiği görme yetisi ona babasının eğlenmesi için aldığı saz ile müzik yetisi olarak bir anlamda geri döner. Veysel'in bu yeteneği ona âşıklık yolunu açar. Görme duyusundan yoksun oluşu Veysel'i işitme duyusunu beslemeye yöneltir. Bu durum, şiir dünyasının temelini oluşumunu dinlemek ve duymak üzerine kurgulamasına neden olur. İşiterek öğrendiği Karacaoğlan'ı, Yunus'u, Emrah'ı, Dertli'yi benimseyerek sevdiğini söyleyen Veysel, bu dört ozanın düşünsel birliğinden oluşan kendine oluşturduğu bir bütünlükten beslenir, böylece gelenekten geleceğe çağdaş bir devinim elde eder (Özdemir, 2010, s.114-115). 1894-1973 yılları arasına sığan bir ömürde kara bahtını sazının can yoldaşlığı ile aşar ve Türkiye'de 20.yy'ın en büyük halk şairi ünvanını alır. Şüphesiz babasının desteği Veysel'in saz ile çıktığı yolculukta önemlidir. Önceleri pek ümit vermez ama sonra Camşıhlı Ali Ağa ile çalışmaya başlar. Âşık Veysel bu döneme ilişkin anısını ;

..." Bizim köye Camşıhlı Ali Ağa diye bir zat geldi. Babam Ali Ağa ile iyi anlaşmıştı. Ali Ağa'ya bizim evde kalması için ısrar etti. Ali Ağa babamı kırmayarak bizim evde senelerce kaldı. Artık ustam Ali Ağa oldu. Ali Ağa'nın bağlaması Hüsniye idi. Hüsniye bağlamanın sesi beni etkiler oldu. Ali Ağa bana bildiği türkü ve deyişleri öğretmeye başladı. İlk öğrendiğim deyiş Kul Abdal'ındır. Devamlı çalarken onu hatırlarım." (Alptekin, 2011, s.22) şeklinde aktarır.

Nitekim böylece anne ve babasının gözleri görmeyen çocuklarına saz çalarak bir geçim yolu açabilme, karanlık dünyasında bir çıkış yolu bulma düşüncesi de hayata geçmiş olur. Denilebilir ki Veysel'in hayatı yoksul ve çile çekmekle geçmiş bir ömürdür. Köyünden ilk kez 1931 yılında düzenlenen Sivas Âşıklar Bayramı'na katılmak için çıkar. Bu bayrama yönelik Veysel'in anıları şöyledir:

"Bayram üç gün devam etti. Üç gün çaldık- çağırdık. Sonra serbestledik. Ahmet Kutsi bey, işte o geceden sonra "Halk Şairi" olduğumuza dair kağıt verdi. O tarihe kadar köyden çıkmış değildim. Gidemi-yordum. "Halk Şairi" belgesini alınca Adana'ya Mersin'e gittim geldim. ..."

<sup>1</sup> ÂŞIKLIK GELENEĞİ | Kültür Portalı ([kulturportali.gov.tr](http://kulturportali.gov.tr)) Erişim Tarihi: 07.09.2023

(Bakiler 1989, s.9). O zamanın zihniyeti dolayısıyla elimizde sazla bir kasabaya gidemiyorduk. Hem ayıp hem günah sayılıyordu. Ancak köylerde dolaşıyorduk. Düğün ve eğlence olduğu zaman bizi alır götürürlerdi. Ayağımızın bağı Ahmet Kutsi bey çözdü. Elimize verdiği kağıtla serbestçe dolaşma imkanına sahip olduk (Alptekin; 2011, s.25).

I.Sivas Halk Şairleri Bayramında Veysel Ulu (Şatıroğlu), Revanî, Suzanî, Aşık Süleyman, Karşı Mehmet, Hikayeci Ali Dayı, Aşık Müştak, Yarım Ali, Talibî (Coşkun), Yusuf, Sanatî ve Âşık Ali yer alır (Alptekin, 2011, s.25). Âşık Veysel'in ailesi 1934'te Soyadı Kanunu ile birlikte ilk olarak Ulu soyadını alır ancak, sonra aile lakapları olan Şatıroğlu bu soyadın yerini alır ve Ulu yerine aile Şatıroğlu olur. <sup>2</sup> Esasen Sivas Halk Şairleri Bayramı, Cumhuriyet aydınlanmasının âşıklık açısından yetiyecek yeni kuşaklara nasıl ışık tutacağını gösterirken aynı zamanda bu aydınlanmanın içinde onların da yer alacağını belirtmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu bayram sayesinde halkın kendi öz kültüründen ve varlığından beslenen halk şairliği, ilk kez değer kazanır, bir mertebeye ulaştırılır ve bir meslek olarak görülür. Dolayısıyla halk şairleri de bu mesleği icra eden meslek erbabı olarak kabul edilir. 1931 yılında Sivas Maarif Müdürü olan Ahmet Kutsi Tecer bu bağlamda Cumhuriyet aydınlanmasının köylere kadar gidecek ışığının ilk kıvılcımlarını ortaya koyan girişimiyle Sivas Âşıklar Bayramı'nın taşlarını Cumhuriyet Aydınlanması'na giden yol olarak döşer. Âşıklar 1931 yılına kadar Türk Ocakları, 1932 yılından sonra da Halkevlerinin önem verdikleri sanatçılar olurlar. Cumhuriyetin erdemlerini, Atatürk Devrimlerini şairleri yoluyla halka anlattılar. Âşık Veysel'in ülke çapında tanınması Ahmet Kutsi Tecer sayesinde olur. Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiirlerinde halk ozanlarından en çok Karacaoğlu, Yunus, Emrah, Dertli'den etkilendiği ve onları sevdiği görülür ancak günümüz ozanları arasında Ahmet Kutsi Tecer'in ise Veysel'deki yer i tarifsiz ve apayrıdır (Oğuzcan, 1991, s.7).

## 2. ÂŞIK VEYSEL'İN VATAN CUMHURİYET VE ATATÜRK KONULU ŞİİRLERİNE DAİR

Cumhuriyet Dönemi'nde, "âşıklık geleneği"nin en büyük ozanı ve temsilcisi olarak kabul gören Veysel, toplumla ilgili her tür konuya yönelik şiir söylemiştir. Bu konular kimi zaman tasavvuf, kimi zaman din, siyaset ve toplumsal olaylarla ilgili eleştiriler olarak Veysel şiirinde yer bulmuş, o ise şiirleriyle bu konularda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır<sup>3</sup>.

Âşık müziğinin şiirleri çoğu kez toplum için uyarılar, öğütler ve doğru yolu bulma konusuna göndermeler şeklinde karşımıza çıkar. Âşık Veysel bir ülkenin yeniden var oluş mücadelesine giden yolun çizilmeye başlandığı Osmanlı'nın son zamanlarında doğmuş, bir devirden diğerine geçiş için her alanda verilen mücadelenin zorluklarına tanıklık yapmıştır. Veysel'de vatan sevgisini destekleyen olaylar örüntüsünü Milli Mücadele yıllarının başlangıcı şekillendirir. Milli Mücadele Dönemi Türk ulusunun varlık mücadelesi olarak tarihte yerini almış bu durum doğal olarak Veysel'in düşünsel dünyasında vatan ve vatan sevgisi imgelerini güçlendirmiş, gönülden dile dökmesini sağlamıştır. Esasen Âşık Veysel'in şiirlerinde karşımıza çıkan vatan, vatan sevgisi ve vatana duyulan sadakat, birlik ve beraberlik içinde yardımlaşma, çalışkan olma gibi konular onun toplumsal olguları aktarım yaparken düşünsel bir örüntüyü takip ettiğini görmemizi sağlar. Türkçeyi en sade ve güçlü haliyle kullanan Âşık Veysel, şiirleri aracılığı ile Türk milletine her zaman birlik ve beraberlik çağrısı yapar.<sup>4</sup>

Âşık Veysel'in 39 yaşında yazdığı ve sazıyla çalıp söylediği ilk şiirinin adı Atatürk olur (Bakiler, 1989, s.10). Bu ilk şiiri, Cumhuriyet'in 10. yıl dönümüne denk gelir ve aslında bu şiir Atatürk için söylediği bir destandır. Veysel için şiirlerinde Atatürk ayrı bir önem taşır. Atatürk'ü Türklüğün hamisi

<sup>2</sup> [Âşık Veysel Şatıroğlu \(1894-1973\) - Atatürk Ansiklopedisi \(ataturkansiklopedisi.gov.tr\)](https://ataturkansiklopedisi.gov.tr) Erişim Tarihi: 03.09.2023

<sup>3</sup> [CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ – İskele Edebiyat \(iskeleedebiyat.com\)](https://iskeleedebiyat.com) Erişim Tarihi: 02.09.2023

<sup>4</sup> [Karanlık dünyasından günümüze ışık tutan halk ozanı: Âşık Veysel \(cumhuriyet.com.tr\)](https://cumhuriyet.com.tr). Erişim Tarihi: 02.09.2023

olarak niteleyen Veysel, her ortamda bunu şiirleriyle anlatır. Şiirlerinde Türk ve Türklük unsurlarının yoğun şekilde ele alınışı dikkat çekicidir (Alptekin, 2011, s.67).

Âşık Veysel, Cumhuriyetin onuncu yıl dönümü olan 1933 yılına dek, başka ozanların şiirlerini yani “usta malı” çalıp söyleyerek kendini ifade eder. Kendi deyişlerini söylemekten utanır, çekinir. Âşık Veysel, şairliğinin keşfedilmesinde ve gelişmesinde Ahmet Kutsi Tecer’in payının büyüklüğünü her zaman belirtir. Veysel’in tanınan ilk şiiri Gazi Mustafa Kemal Paşa için söylediği : «Türkiye’nin İhyası Hazreti Gazi» dizesiyle başlayan şiirdir. Bu şiir başlangıç olur ve bunun ardından bütün yazdıklarını çalıp söyler hale gelir <sup>5</sup>. Bütünü ondört dörtlülük olan bu şiirde Âşık Veysel, Kurtuluş Savaşı’ndan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar olan dönemdeki Atatürk ve Türk kahramanlığından, Türkiye’yi yeniden canlandıran Atatürk’ün bu işi vatanı düşmanlardan kurtararak başardığından, Kurtuluş Savaşı’nın bir ulusun yeniden canlanmasının ilk aşaması olduğundan, kaderine hatta bir anlamda ölüme terkedilen ülkenin yeniden can bulduğundan ve bu uğurda pek çok şehit verildiğinden, ülkenin uğrunda öleceğimiz kutsalımız olduğundan söz eder (Bahşi, 1997, s.62). Aşağıda bu şiirin kısa bir kesiti görülmektedir.

#### Cumhuriyet Destanı

*“Atatürk’tür Türkiye’nin ihyası  
Kurtardı vatanı düşmanımızdan  
Canını bu yolda eyledi feda  
Biz dahi geçelim öz canımızdan*

*Sinesini hedef etti düşmana  
Ölmüşken vatanı getirdi cana  
Çekti kılıcını çıktı meydana  
Gören ibret aldı meydanımızdan”*

Bir halk şairi olarak Veysel, Atatürk döneminde yaşadığından esasen tam anlamıyla cumhuriyet şairidir. Cumhuriyetin kurulmasına dek ve sonrası dönemde toplumun kazanımları, verilen savaşlar ile kurtarılan vatan toprağının kıymeti ve kutsallığı, Atatürk’ e duyduğu derin sevgi ve saygı onu bu nedenlerden ötürü güçlü bir şekilde “Cumhuriyetin Halk Şairi” tanımını hak eder hale getirir. Atatürk’ün kurduğu Cumhuriyet ile halkına işaret ettiği hedef, aşılacak istediği ruh elbette her vatansever gibi Âşık Veysel’i de derinden etkiler, yüreğinin sesi dile gelir ve saza dökülür. Âşık Veysel tam da bu minvalde milli birlik ve vatanın bütünlüğü üzerine şiirler yazar, türküler yakar (Bakiler, 2011, s.3). Bunlardan biri olan “19 Mayıs’ta Parlayan Zafer” başlıklı şiirinin bir bölümü şöyledir:

#### 19 Mayıs’ta parlayan zafer

*İptida Samsun’a bastı ayağı  
Ne mutlu Samsun’a zafer kapısı  
Her an için hatırlarız bu çağı  
Samsunda parladı zafer güneşi  
Öyle bir zafer ki bulunmaz eşi  
Gerdi kanatlarını bir devlet kuşu  
Şeneldi Türklerin kadim ocağı” (Alptekin, 2011, s.199).*

Âşık Veysel’de Atatürk sevgisi oldukça fazladır. Onun görüşlerine oldukça fazla değer verir. Öyle ki Atatürk’ün yurtta barış dünyada barış sözünü kendine baş tacı ederek, Atatürk’ün barış hakkındaki

<sup>5</sup> Şatıroğlu, A.V.(1970). Dostlar Beni Hatırlasın -Bütün Şiirleri (Kitap ve kapak düzeni: Ümit Yaşar Oğuzcan). TİSA Matbaacılık Sanayi Limited Şti. Ankara.

görüşünü yücelterek şiirlerinde işler (Özkan, 2014, s.577). “Ağlayalım Atatürk’e” dizesi ile başlayan şiirinden bazı dörtlükler aşağıda verilmiştir.

*“Ağlayalım Atatürk’e  
Bütün dünya kan ağladı  
Başbuğ olmuştu mülke  
Geldi ecel can ağladı*

...

*Atatürk’ün eserleri  
Söylenecek bundan geri  
Bütün dünyanın her yeri  
Ah çaktı vatan ağladı* (Alptekin, 2011, s.154-155).

Cumhuriyetin kuruluş sürecini heyecanla yaşayan Veysel, o yılların ulusal birlik düşüncesi ve ideolojisi kapsamında, cumhuriyetçilik, devrimcilik, halkçılık gibi Atatürk ilkelerine şiirlerinde sıklıkla yer verir. Şiirleriyle cumhuriyete, yapılan devrimlere sahip çıkar ve topluma olan duyarlılığını ortaya koyar. Günümüzde de hala güncel olan yararlı öğütler verir. Toplumsal konulu ya da öğretici nitelik taşıyan bu şiirler, Veysel’in bilgelik düzeyini açıkça ortaya çıkaran şiirleridir (Bakiler, 2011, s.64). Bakiler (2011), Veysel ile ilgili toplumsal duyarlılık konusunu;

“Memleketin ana davalarını bir bir sayıp döktüğü şiirlerinde akla, mantığa, ilme, uygun çareler sıralamıştır. Toplumun zonklayan yaralarına ilim irfan erbabının cesaretiyle ve merhametiyle parmak basar, sonra söylediklerinin tamamen doğru olduğuna inanarak adeta meydan okur” biçiminde aktarır (Bakiler, 2011, s.67).

Memleketin refahına bireysel olarak nasıl katkı sağlanabileceğine dair toplumsal duyarlılığa vurgu yaptığı “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar..” dizeleriyle başlayan şiirinden bazı kesitler ise şöyledir:

*“Vatan sevgisini içten duyanlar  
Sıtkı ile çalısır benimseyerek  
Milletine ulusuna uyanlar  
Demez neme lâzım, neyime gerek*

...

*Vatan bizim, ülke bizim, el bizim  
Emin ol ki her çalışan kol bizim  
Ay yıldızlı bayrak bizim, mal bizim  
Söyle Veysel öğrenerek, överek.”* (Alptekin, 2011, s. 210).

### **3. CUMHURİYET IŞIĞI KÖY ENSTİTÜLERİ ve KÖY ENSTİTÜSÜ’NDE BİR “USTA ÖĞRETİCİ” ÖĞRETMEN ÂŞIK VEYSEL**

Cumhuriyet şairi Veysel’in düşünsel dünyasına katkıda bulunan kuruluşlar içinde Halkevlerinin ve Köy Enstitülerinin önemi açıktır. Halkevleri Âşık Veysel’in müzik yönünün gelişmesine, Köy Enstitüleri ise şiirinin birlik, çalışmak, vatana hizmet gibi temalarının gelişimine katkı sağlamıştır. 1941 yılına dek Veysel’in şiiri gelenekçi yapısını sürdürür. Sonrasında şiirlerinin biçimsel anlamda geleneksel olmaya devam ettiği ancak konu olarak geleneksel halk şiirinden ayrıştığı görülür. Her ne kadar Âşık Veysel’i tanıtan Ahmet Kutsi Tecer olsa da; onun ülke çapında bilinmesini bir anlamda ulusallaşmasını sağlayan kurumsal yapılarıyla Köy Enstitüleri olmuştur (Elçi, 2009, s.196).



Köy enstitüsünde birlikte olduğu aydın çevreden ve ortamdan etkilenen Veysel, Cumhuriyet düşüncesi ile ilgili bilgi edinmiştir. Âşık Veysel 20.yy’da yaşayan bir Türk Halk Ozanı olarak Türk toplumunun hızlı değişimler ve geçiş evreleri yaşadığı dönemlerde aşık sanatını icra etmiştir. Toplum yaşamında, kamuda, devlet işlerinde, kültürde devrimler birbiri ardı sıra yapılmaktaydı. Âşık Veysel şiirleriyle bu değişim ve dönüşümün sözcülüğünü yapmıştır. Savunduğu çağdaş ve uygar düşüncenin yer aldığı şiirleri dolayısıyla her daim ve her dönemi yansıttığı bir yapı içinde olmuştur (Özdemir, 2010, s.117).

Âşık Veysel, Köy Enstitülerinde bir süre saz öğretmenliği de yapar. Dönemin Sivas Milli Eğitim Müdürü Ahmet Kutsi Tecer, 1941 yılında Âşık Veysel’in Kocaeli Arifiye Köy Enstitüsüne saz öğretmeni olarak atanmasını sağlar. Hayatının en içli ve en güzel şiirlerini bu dönemde söyleyip yazdıran âşık Sırayla Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli, Akpınar Köy Enstitülerinde saz öğretmenliği yapar. 1952 senesinde Âşık Veysel’e İstanbul’da büyük bir jübilesi yapılır. 1965 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi, «Anadilimize ve Milli Birliğimize yaptığı hizmetlerden dolayı» çıkarılan özel bir kanunla vatanî hizmet tertibinden aylık bağlar (Oğuzcan, 1991, s.7).

Sabahattin Eyüboğlu’nun yönlendirmesi ve İsmail Hakkı Tonguç’un görevlendirmesi ile 22 Ocak 1942 günü Âşık Veysel ve Küçük Veysel usta öğretici kimliği ile Kocaeli Arifiye Köy Enstitüsü’nde göreve başlar. Bu tarih Veysel’in enstitülerdeki usta öğreticiliğinin de başlangıç günüdür (Aydoğan, 2019, s.351). Veysel her sınıfta çok sayıda türkü öğretir. Öğretmenlerle çok iyi ilişkiler kurar. Arifiye’de altı ay kadar kalan Veysel buradan çok etkilenir ve kimi şiirlerini burada yazar (Aydoğan, 2019, s.351). Enstitü’de Veysel tarafından öğretilen türküler Hoş Bilezik, Değmen Bana (Gevheri’den Âşık Veysel öğretmiş), Çiğdem der ki ben alayım, Sazıma, Mecnunum Leylamı gördüm (Ali İzzet’ten Âşık Veysel derste öğretmiş), Kapı kitli cüzdan cepte para yok” şeklinde öne çıkmıştır (Aydoğan, 2019, s.363).

Âşık Veysel’in Köy Enstitülerine ilişkin yazdığı “Enstitü Bir Kovan Misalidir” başlıklı şiiri, yapılan eğitime dair çok açık anlatımlar içermekte ve bu okulların işlevlerini sıralayarak bir nevi halka bilgilendirme sunmaktadır.

*“Enstitü bir kovan misalidir  
Her türlü çiçekten alır bal yapar  
Yurdumuz içinde doğru bir yoldur  
Memlekete kanat takar, kol yapar  
...  
İresim yaparlar, plan çizerler,  
Çözülmedik düğümleri çözerler  
Bir kısmı şairdir şiir yazar  
Kimi saz düzenler, kimi tel yapar”* (Alptekin, 2011, s.237).

Halk kültüründen beslenen ve halk kültürü materyallerinin derlenmesi ve yayınlanmasında katkısı büyük olan Halkevlerine Âşık Veysel hakettikleri önemi vermiş ve onlarla ilgili iki şiir söylemiştir. Bu şiirlerde Atatürk tarafından kurulan ve halkın ortak malı olduğu belirtilen halkevlerinin adeta ilim irfan yuvası olduklarından söz eder (Alptekin, 2011, s. 61).

*“Sarsılmaz Halkevi sağlam temeli  
Işık tutar halka yorulmaz eli  
Halka hizmet kuruluşu emeli  
Atatürk sesi var Halkevlerinde*

...

*Halkevleri ilim irfan yuvası  
Atatürk’ün sesi milletin sesi  
Eşitlik hürriyet ve demokrasi  
Atatürk sözü var Halkevlerinde”*

Diğer bir Halkevi şiirinde ise Veysel, Halkevi şubelerinden ve faaliyetlerinden söz eder. Halkevi şubelerinin Teknik Araştırma Kolu, Spor Temsiller Kolu, Edebiyat Kolu, Güzel Sanatlar Mimari Kolu, Resim, Heykel gibi alanlardan söz eder. Aşağıda bu şiirden bazı dörtlükler verilmiştir.

“ ...

*Halkevinin dokuz kolu  
Bir kökü var binbir dalı  
Yaprak dahi köke bağlı  
Halkın evi Hakkın evi*

*Teknik Araştırma Kolu  
Spor temsiller dopdolu  
Güzel sanatlar mimari  
Halkın evi Hakkın evi... ” (Alptekin, 2011, s.163-164).*

Âşık Veysel’i, kendisinden önceki halk şairlerinden farklı kılan şey bir Cumhuriyet şairi olarak vatan millet ve devlet için hala canlı duran şiirler yazmış olmasıdır. Âşık Veysel’in milliyetçilik duygusuyla yazdığı şiirlerinde Türklük övünç kaynağıdır. Türk olmakla övünen Âşık Veysel, Türk’ün manevîyatını, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini yüreğinin derinliklerinde hisseden bu hissiyatını da topluma yazdığı şiirleriyle aktaran aydın bir kişiliktir (Bakiler,1989, s.62). Aşağıda “Türk Adı Babamdan Mirastır” başlıklı şiirinden kesitler görülmektedir:

*“Aleme yâr olsam yâr bana küser  
Yârim bir tanedir yadı neyleyim  
Kalbimde kadimdir aşk ile eser  
Ateşi kâfidir od’u neyleyim*

...  
*Muhabbetin canda haslardan hastır  
Avutur Veysel’i bir şen piyestir  
Türk adı babamdan bana mirastır  
Daha Bundan Başka Adı Neyleyim ” (Alptekin, 2011, s.226).*

Âşık Veysel’in aynı konu ile ilgili kaleme aldığı bir diğer şiiri ise aşağıda bazı dörtlükleri bulunan “Türküz Türkü Çağırırız” başlıklı şiiridir:

*“Dünya Dolsa Şarkıyulan  
Türküz Türkü Çağırırız  
Yola Gitmek Korkuyulan  
Türküz Türkü Çağırırız*

...  
*Toplantıda Yığınlarda  
Bayramlarda Düşünlerde  
Sıkılınca Dar Günlerde  
Türküz Türkü Çağırırız ” (Alptekin, 2011, s. 186-187).*

#### 4. YÖNTEM

Bu çalışmada alandaki literatür taramasından faydalanılmış ve konuya ilişkin bilgilerin yer aldığı kaynaklar üzerinden betimsel yöntem bağlamında bir değerlendirme yapılarak bulguların değerlendirildiği bir yöntem izlenmiştir.

## 5. SONUÇ

Âşık Veysel, âşıklık geleneğinin halk şiirini sevdiren cumhuriyet değerleriyle bezeli öncül bir halk âşığdır. Veysel, cumhuriyetten sonra başlayan “Türk’ün kendi özünü bulma” yolculuğunda, geleneğin yeniden icadı ile kültürel ve toplumsal iç zenginliğini keşfetmesinde türkülerinde yer verdiği konular sayesinde farkındalık oluşturmuştur. Âşık Veysel’in eserleri, bu gün de sıklıkla seslendirilmekte ve böylece tanınırlığı sürmektedir. Örneğin pop müzik sanatçısı Tarkan’ın seslendirdiği “Uzun ince bir yoldayım” ve klasik müzik bestecisi Fazıl Say’ın tematik olarak yeniden yorumlayıp bestelediği “Kara Toprak” farklı müzik türlerini dinleyen kesimlerin de Veysel’le buluştuğunu gösteren önemli örneklerdir. Bu durum Veysel’in sadece yaşadığı döneme ait değil, kuşaklar arası köprü olarak günümüze de ulaşan bir halk şairi olduğunu göstermektedir. Şiirlerindeki akıcı dile bakıldığında bu dil bize, Veysel’in Cumhuriyet, Vatan ve Atatürk içerikli dörtlüklerinin karanlık dünyasının nasıl Atatürk sevgisi, cumhuriyet ışığı ve vatan sevgisinin coşkusu ile aydınlandığını gösterir. Bu bağlamda Veysel kuşaklar arası olmakla beraber ünü Türk Dünyasına ve Türklük algısına dayanan bir zeminle ulusal bilinç için söylemiş ve çalmış bir bilge ozan olarak gönüllerde yer alır. Cumhuriyet değerlerine ve Atatürk’e olan bağlılığı, bu duygu ve düşüncelerle perçinlediği vatan sevgisi ile Âşık Veysel, 1931 yılında tanındığı o günden bu güne değin tüm Türkiye’de ve dünyada sevilmiş, herkesin dünyasına girmeyi başarmış, sevilen ve felsefesi bugün insanlık değerleri üzerinde kabul gören bir filozoftur. Gerek müziği gerek sözlerinin anlatımsal bütünlüğü onu tüm kuşakların halk âşığı yapmış, vatanına, milletine ve Atatürk’e duyduğu sevgi ve Türklük onuruna verdiği önem, Veysel’i diğer halk ozanlarının konularından farklılaştırmıştır. Bu bağlamda Âşık Veysel, bu özellikleriyle farkını ortaya koyan gönül gözüyle gören zamansız bir bilge ozan olarak halk kültürümüzde mihenk taşı olarak değer bulmuştur ve bulmaya da devam edecektir.

## 6. ÖNERİLER

Âşıklık geleneği Türkiye’nin önemli bir somut olmayan kültürel mirasıdır. Bu mirasın XX. Yüzyıldaki en önemli temsilcilerinden olan Âşık Veysel’e 2022 yılında vefa bağlamında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü verilmiştir. Bu büyük halk ozanımızın gerek yurt içinde gerekse yurt dışında tanınırlığını arttırmak ve anılmasını sağlamak amacıyla 2023 yılının Âşık Veysel yılı olarak ilan edilmesi UNESCO somut olmayan kültürel miras alanına kabul edilen Âşıklık Geleneği’imiz açısından bir kültürel olgu olması vesilesiyle önem arz etmektedir. Âşık Veysel başta olmak üzere Âşıklık Geleneğine gönül vermiş, geçmişten günümüze şiirleri ve ezgileriyle hayatın her alanında katkı sağlamış diğer halk ozanlarımıza da aynı önem verilmeli ve kültürel mirasa sahip çıkılmalıdır. Bu bağlamda konuyla ilgili eğitim kurumlarının her seviyesinde tanıtıcı konferanslar, kongre, sempozyum ve konserler düzenlenmesi bu mirasın kalıcılığının sağlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından gereklidir. Başlangıcından günümüze tüm âşıklık geleneği içinde tarihsel süreçte yer alan âşıkların eserleri böylece günümüze ışık tutacak bir veri haline gelebilir ve kalıcılıkları ve koruma altına alınmaları sağlanabilir.

## KAYNAKLAR

- ÂŞIKLIK GELENEĞİ | Kültür Portalı (kulturportali.gov.tr) Erişim Tarihi: 07.09.2023.  
Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973)- Atatürk Ansiklopedisi (ataturkansiklopedisi.gov.tr)  
Erişim Tarihi 03.09.2023.  
ALPTEKİN, A.B. (2011). Türk’üz türkü çağırırız, Akçağ Yayıncılık, Ankara  
AYDOĞAN, K. (2019). Uygarlığın Tuğlası Arifiye Köy Enstitüsü, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul  
BAHŞİ, B. (1997). Türk Halk Müziğinde Âşık Veysel’in Yeri Ve Önemi. İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yayınlanmamış Y.Lisans Tezi, İstanbul  
BAKİLER, Y. B. (1989). Âşık Veysel. Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Büyükleri Dizisi, 123, Başbakanlık Yayınevi, Ankara  
BAKİLER, Y.B. (2011). Âşık Veysel, Buruciye Yayınları, Sivas  
CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ – İskele Edebiyat (iskeleedebiyat.com) Erişim Tarihi: 02.09.2023.  
ELÇİ, A.C. (2009). Yetiştirdiği ortam ve yetiştiren unsurlar ışığında müzik yönü ile Âşık Veysel.



*Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* / Sayı 51. S.189-210. Hacı Bektaş Dergisi.pdf  
(dergipark.org.tr). Erişim Tarihi: 5.12.2023

Karanlık dünyasından günümüze ışık tutan halk ozanı: Aşık Veysel (cumhuriyet.com.tr). Erişim  
Tarihi: 02.09.2023

OĞUZCAN, Ü.Y. (1991). Âşık Veysel. Dostlar Beni Hatırlasın - 9.baskı-bütün şiirleri, sanatı hayatı,  
Derleyen : Ümit Yaşar

Oğuzcan, Özgür Yayın Dağıtım, Ankara

ÖZDEMİR, A. (2010). İki kapılı bir handa Âşık Veysel, Sivas Platformu Yayınları: 8, İstanbul

ÖZKAN, R. (2014). Aşık Veysel’de somut olmayan kültürel miras. International Journal of Human  
Sciences, 11(1), 569-583. Doi: 10.14687/ijhs.v11i1.2772. View of Intangible cultural heritage  
according to Aşık Veysel, Âşık Veysel’de somut olmayan kültürel miras (j-  
humansciences.com) Erişim Tarihi: 5.12.2023

ŞATIROĞLU, A.V. (1970). Dostlar Beni Hatırlasın -Bütün Şiirleri (Kitap ve kapak düzeni: Ümit  
Yaşar Oğuzcan), TİSA Matbaacılık Sanayi Limited Şti, Ankara.